

Звіт про роботу Громадської організації «Донецьке обласне відділення Української бібліотечної асоціації» за 2017 рік

Громадська організація «Донецьке обласне відділення Української бібліотечної асоціації» (далі в тексті ГО «ДОВ УБА») є відокремленим підрозділом Всеукраїнської громадської організації «Українська бібліотечна асоціація». Метою діяльності ГО «ДОВ УБА» є всебічне сприяння розвитку бібліотечної справи і забезпеченню права читачів та споживачів інформації на якісне і своєчасне бібліотечне та інформаційно-бібліографічне обслуговування, а також захист соціальних та інших спільних інтересів членів ГО «ДОВ УБА».

За період з травня по грудень місяць включно 2017 року вступили до регіонального відділення 234 особи, працівників публічних бібліотек Донецької області. Активну участь у вступі проявили м. Волноваха, Славянськ, Краматорськ, Лиман, Костянтинівка, Дружківка та Бахмут. Загальна сума добровільних пожертвувань від індивідуальних членів склала 12035 гривень.

В рамках проведення консультацій з громадськістю обласним управлінням культури облдержадміністрації за підтримки ГО «ДОВ УБА» організовано проведення **круглого столу «Розвиток бібліотечної справи в Донецькій області» (червень 2017 р.)**. Усього учасників – 35: директори централізованих бібліотечних систем міст та районних центрів, бібліотечні працівники, представники громадських територіальних об'єднань, начальники відділів культури, від БФ «Бібліотечна країна» Шум Л., громадські активісти. В роботі круглого столу прийняли участь Гнідкін Євгеній Володимирович та Новодуєва Євгенія Геннадіївна, начальник та головний спеціаліст відділу культурно-дозвілевої діяльності обласного управління культури.

Ведучий круглого столу, Євгеній Володимирович, ознайомив присутніх з короткою статистичною інформацією щодо стану бібліотек на сьогодні: усього бібліотек, на території, підконтрольній Україні – 431, в т.ч. 55 дитячих, 1 юнацька бібліотека. Із загальної кількості 260 бібліотек знаходяться в сільській місцевості. 359 бібліотек об'єднані у 23 централізовані бібліотечні системи, 72 – самостійні бібліотеки, які не входять до складу ЦБС.

Загальна кількість фахівців бібліотек 1204 особи (932 од. – бібліотечні фахівці, мають повну і базову вищу – 92,8 %, у т.ч. лише 62,4 – фахову бібліотечну освіту).

На державному рівні розроблено і почалося впровадження державної стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року – «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України». На місцевому - регіональній програмі «Розвиток публічних бібліотек Донецької області на 2016-2018 роки». Також прийняті на місцях «Програми розвитку культури на 2016-2018 роки», складовою частиною яких є розвиток бібліотек у містах і районах області.

Питання, що висвітлювалися під час заходу, розкрили багатогранність, креативність та сучасність діяльності більшості публічних бібліотек Донецької області. Це такі: «Вдосконалення бібліотечно-інформаційного сервісу в умовах побудови громадянського суспільства в Україні» (м. Краматорськ); «Орієнтація централізованих бібліотечних систем на впровадження соціально значущих проектів і програм» (м. Бахмут); «Сільська бібліотека і громада: працюємо разом» (м. Лиман); «Бібліотеки для дітей та формування нового покоління незалежної держави» (м. Дружківка та Маріуполь); «Формування актуальних фондів, забезпечення вільного доступу населення до документних інформаційних ресурсів» (м. Костянтинівка); «Концепція національно-патріотичного виховання – в дії» (м. Волноваха та Слов'янськ); «Інструменти громадської участі у розвитку публічних бібліотек» (м. Добропілля).

Майже усі виступи супроводжувалися мультимедійними презентаціями. Під час обговорення виступів порушувалися такі важливі бібліотечні проблеми, які залишаються гострими на сьогодні:

- відсутність планового поповнення бібліотечних фондів новою літературою для більшості міст та районів області;
- забезпечення бібліотек, особливо сільських, базовим комплектом комп'ютерного обладнання та ліцензійного програмного забезпечення

- складності в організації діяльності бібліотек в ОТГ;
- модернізація бібліотек через капітальні ремонти та оснащення їх сучасними меблями, мультимедійним обладнанням тощо;
- відсутність навчального обласного центру з підвищення професійної кваліфікації бібліотечних фахівців Донецької області;
- недостатня поінформованість громад про можливості бібліотечних послуг та їхньої ролі у становленні громадянського суспільства.

Учасниками круглого столу вироблено відповідну Резолюцію. Моніторинг її виконання покладено на центральну міську публічну бібліотеку м. Краматорська.

В рамках підготовки круглого столу, з ініціативи ГО «ДОВ УБА», публічними бібліотеками ЦБС, РЦБС та окремими бібліотеками проведено **опитування мешканців міст, сіл, смт** щодо визначення місця та ролі публічної бібліотеки в соціокультурному середовищі населеного пункту та оцінки важливої ролі бібліотечних закладів як центрів місцевої активності - **«Бібліотеки в житті громадян: інформаційний простір, сучасні послуги, перспективи розвитку»**.

В опитуванні прийняли участь 11354 особи, що складає 1% від загальної кількості населення (1915753). За віковою ознакою респондентів розподілено: 48% - від 30 до 60 років; до 30 років – 29%; понад 60 років – 23%. За соціальним статусом: службовці – 29%; пенсіонери – 20%; робітники – 11%; студенти та учні – 11%; інші – 7%; домогосподарки – 6%; сільгосппрацівники – 5%; безробітні – 3%. З усіх опитуваних 83% респонденти є користувачами бібліотек, 16% - ні.

Опитувані мешканці відвели провідне місце бібліотечним закладам - 80% респ. – серед інших закладів, де можна провести дозвілля частіше (спорт зал – 15%; дискотека – 14%; концертна зала – 10%; кінотеатр та музеї – по 6% відповідно). Вони очолюють рейтинг не залежно від типу населеного пункту, наявності та кількості інших закладів культури в ньому.

Читанню книг у вільний час надають перевагу 67% опитуваних, перегляду телепередач – 53%, перегляду фільмів – 47%, зустрічам з друзями – 37%, комп'ютерному спілкуванню – 36% респондентів.

Бібліотеку як місце отримання необхідних видань зазначили 62% респ., як культурно-дозвілевий центр – 41%, інформаційний центр – 40%, місце спілкування – 37%, освітній центр – 24%, краєзнавчий центр – 15%. Доступність бібліотек проявляється, за думкою мешканців: можливістю взяти книги додому – 76%, зручним розташуванням та режимом роботи відповідно – 46 та 44%, легкий пошук інформації відмітили 37% респ., універсальністю фондів – 28%, доступ до Інтернету – 22%.

84% опитаних достатньо поінформовані про послуги бібліотек, 10% - недостатньо, 3% - зовсім не інформовані.

Приємно констатувати той факт, що більшість респондентів назвали найбільш популярні бібліотечні послуги. Серед традиційних: видача книг додому, робота в читальних залах, ксерокопіювання, сканування, виконання довідок, проведення масових заходів, організація книжкових виставок, презентацій нових видань, обслуговування на дому, зустрічі в клубах за інтересами, лялькові театри, індивідуальне та групове інформування. Про інноваційні послуги публічних бібліотек області теж відомо мешканцям. Це – Інтернет та Wi-Fi, е-урядування, робота консультаційних центрів з правових питань, скап-спілкування, навчання комп'ютерній грамотності, курси з вивчення української мови, майстри-класи, проведення он-лайн заходів тощо.

Серед причин незадовільного користування бібліотеками найбільший відсоток складає «відсутність вільного часу» - 27%; на другому місці – «незадоволення фондом бібліотеки» - 18%; на третьому – «не маю потреби у читанні» - 10%. Інші причини - «достатньо власної домашньої бібліотеки», «купую книги», «беру книги у знайомих» - зазначили, відповідно, - 7,7 та 9% опитуваних. Окремо зупинимось на характеристиці самого процесу читання мешканцями: за думкою 53% респ. читання для них - це вирішення

особистих проблем; 51% відмітили читання як джерело нових знань; 48% - читання як засіб розвитку.

У звітному році ГО «ДОВ УБА» ініціювала проведення обласного **конкурсу на кращий інноваційний проект серед сільських бібліотек «Бібліотека – центр розвитку місцевої громади»** до Всеукраїнського дня бібліотек.

Журі обласного конкурсу у складі провідних фахівців розглянуло та оцінило творчі роботи від районної бібліотеки Костянтинівської районної ради та Ямпільської бібліотеки-філії Лиманської ЦБС. За критеріями оцінювання конкурсних робіт 1-е, 2-е та 3-є місця не визначені через не відповідність критеріям складання проектів. Члени журі рекомендували учасників конкурсу нагородити заохочувальними призами за участь. Організатору конкурсу – ГО «ДОВ УБА» - провести навчання бібліотечних працівників районних та сільських бібліотек з теми «Фандрейзинг та проектний менеджмент у роботі сільських бібліотек» у 2018 році. За кількістю балів для визначення розміру заохочувальних призів місця розподілено: Ямпільська селищна бібліотека – 83 бали; Районна бібліотека Костянтинівської райдержадміністрації – 73 бали. На придбання літератури, комплектуючих до комп'ютерної техніки вказані бібліотеки отримали відповідно 3000 та 2000 грн. за рішенням президії ГО «ДОВ УБА».

Управління культури і туризму Донецької облдержадміністрації, Донецьке обласне відділення УБА та Центральна міська публічна бібліотека м. Краматорська у жовтні 2017 року організували і провели **обласний семінар «Розвиток бібліотек в умовах реал-тайму: проєкція на майбутнє»**. Присутніх фахівців з міських та районних централізованих бібліотечних систем та бібліотек об'єднаних територіальних громад зареєструвалося 63 особи.

Ключові доповіді семінару: «Реформування бібліотек Донецької області на прикладі змін в роботі Краматорської централізованої системи публічних бібліотек» (м. Краматорськ); «Бібліотека як центр суспільних зв'язків,

культурних і соціальних ініціатив» (м. Бахмут). В розділі семінару «Актуальні питання» висвітлено: «Про стан поповнення бібліотечних фондів Донецької області україномовною літературою у 2017 році»; «УДК: знайомимося, вивчаємо, впроваджуємо». З досвідом роботи поділилися з колегами провідні фахівці області за темами: «Сучасна бібліотека: змінюємо формат, створюємо новий образ» (м. Краматорськ); «Зручний простір для навчання протягом життя» (м. Торецьк); «Бібліотека ОТГ: досвід, проблеми, перспективи» (м. Соледар); «Комп'ютерні технології та розширена віртуальна реальність в бібліотеці» (м. Добропілля). На запитання учасників обласного семінару відповіді надав начальник відділу культурно-дозвілєвої діяльності управління культури і туризму облдержадміністрації Гнідкін Євген Володимирович. Голова ГО «ДОВ УБА» Мельник Людмила Михайлівна інформувала присутніх про проведені заходи обласним регіональним відділенням за період травень-жовтень 2017 р. та про умови вступу до ДОВ УБА.

Для директорів-початківців та бібліотечних фахівців, хто нещодавно очолив головні бібліотеки ОТГ області, організовано та проведено **обласний семінар-практикум «Творчий підхід до складання річних планів та звітів»** (грудень) (взамін запланованого Дня директора «Трансформаційні процеси в бібліотечній галузі у 2018 році»). Веб-конференцію «Бібліотечне обслуговування етнічних меншин» не проведено через несприятливі технічні умови.

Голову регіонального відділення було запрошено прийняти **участь в комісії з проведення атестації працівників закладів культури Черкаської ОТГ Слов'янського району.**

Члени регіонального відділення та ВГО УБА прийняли **участь у VIII Львівському міжнародному бібліотечному форумі (13-16 вересня 2017 р.),** організованому Українською бібліотечною асоціацією. Цьогорічна тема Бібліотечного форуму: «Бібліотек@ - від ідеальної до ефективної». Голова ГО «ДОВ УБА» відвідала **Всеукраїнську науково-практичну конференцію**

та Конференцію Української бібліотечної асоціації «Партнерство - розвиток - дія».

В бібліотечних закладах Маріуполя, Волновахи, Покровська, Мирнограда, Бахмута, Костянтинівки, Дружківки та Костянтинівки продовжується реалізація проекту ПСП II по створенню Пунктів доступу громадян до офіційної інформації органів державної влади (ВГО УБА, USAID) та Пунктів європейської інформації «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації» (проект УБА за підтримки програми Європейського Союзу «Еразмус + (Жан Моне)»). Ряд бібліотек стали переможцями конкурсу для ініціативних груп з картування громад за проектом «Містки громадської активності», організатором якого є ВГО УБА, а фінансується він Європейським Союзом та впроваджується у партнерстві з ГО «Центр культурного менеджменту» (Львів), Благодійним фондом «Допомагаєм» (Дніпро) та Фондом розвитку інформаційного суспільства (Варшава) - ЦМБ м. Бахмута, Добропілля та Мирнограда.

Члени регіонального відділення приймають активну участь в обговоренні першочергових змін, необхідних для подальшого розвитку бібліотечної галузі в межах області та України в цілому: зміни в порядку реалізації програми «Українська книга» (процес закупівлі нових книг); робота публічних бібліотек в умовах ОТГ; діяльність Інституту книги тощо. Така робота ведеться як через соціальні мережі, професійні блоги, так і під час творчих поїздок провідних фахівців Донецької області по Україні.

Від ГО «ДОВ УБА» подавались два проекти на отримання грантової допомоги для створення сучасної освітньої платформи для фахового розвитку сільських бібліотекарів області (ПРООН та «MONSANTO – Україна»). На жаль, представлені проекти не отримали підтримки грантодавців.

На сьогодні, в діяльності регіонального відділення є ще досить невикористаних ресурсів та можливостей:

- недостатньо проводиться робота по збільшенню кількості членів ГО «ДОВ УБА»;
- слабка активність працівників районних центрів та сільських бібліотек в роботі відділення;
- залишається необхідністю посилення уваги до підвищення професійної кваліфікації працівників сільських бібліотек області, у тому числі і ОТГ;
- залучення молоді до реалізації поточних планів регіонального відділення УБА – одне з першочергових завдань на 2018 рік.

Затверджено на засіданні президії
ГО «ДОВ УБА» 11 січня 2018 року.

Голова	Л.М. Мельник
Секретар	Л.М. Мамедова